

Українська традиційна іграшка – яка вона?

Чи багато сьогодні іграшок викликають добру посмішку на обличчях дітей і дорослих? Серед насичених різнокольорових іграшок у дитячих магазинах дійсно важко знайти іграшку, яка б викликала лагідну посмішку і наповнила душу тугою по дитинству. Більшість із сучасних іграшок закордонного виробництва мають їдкі, яскраві кольори, що швидко стомлюють очі не тільки діти, а й дорослого. Та й матеріал з якого виготовлені ці іграшки заслуговує відповідної "похвали". Але я сьогодні хотіла писати не про переваги і недоліки сучасної іграшки, я хочу розповісти про красу української народної іграшки. Наші прадіди, щоб забавити дітей робили іграшки з дерева, глини, тканини, ниток, соломи, тіста і навіть сиру. Кожна така іграшка була наповнена любов'ю, ніжністю й теплом рук майстра.

А тепер трохи історії української традиційної іграшки.

Іграшки з дерева – найстаріші іграшки стародавньої Русі, які дійшли до наших часів. Переважно більшість дерев'яних іграшок становлять вироби так званого ремісничого характеру – деркачі, вітрячки, фуркала, свищики, торохтушки, вони мають ігрове призначені і позбавлені художньої образності. Відомим центром виробництва дитячої дерев'яної іграшки є м.Яворів Львівської області. Тут іграшки виробляли ще в XVIII ст.

Іграшки з глини – найулюбленіші і найпоширеніші є свищики (свистунці, пищики). Вони здавна виготовлялися по всій Україні. Де існує гончарство, там, як правило, роблять свищики-птахи, звірі, свійські тварини або глиняні зображення людей – "барішні", "куми", "пані", "наречені", "молоді".

Ляльки з тканини. Селянські ляльки ще у післявоєнний час були досить поширені в селах та провінційних містах України. Їх занепад почався приблизно в 50-х роках XX століття, коли почали розширювати виробництво фабричних іграшок. Такі ляльки робили в хатніх умовах з тканини (ганчір'я, клапті, частини старого одягу). Одним із найпоширеніших типів українських народних ляльок є так звані "вузлові" ляльки. Їх роблять способом крутіння, завивання, перев'язування. Такі ляльки робили на території Київщини, Полтавщини, Черкащини. Крім внутрішньої вузлової основи (хустка, напхана ганчір'ям і зав'язана у вигляді голови – єдиної об'ємної частини), спільною прикметою цих ляльок є обличчя із хрестом, набраним із різноколірних або однотонних ниток таким чином, що посередині утворюється ромб або квадрат. "Вузлові" ляльки відносяться до так званих "невдягнених" ляльок. Ляльки зібрані на решті території України, "вдягнені" – їх одяг спеціально кроїться й шиється. У прикарпатських та карпатських селах ляльки – дитячі іграшки характерні майстерно зробленою вишивкою та традиційними прикрасами.

Іграшки з сиру, тіста - умовно названі іграшками. Оскільки в них ігрове значення поєднується з обрядовим. Це стосується виробів з тіста – фігурного печива у вигляді птахів, баранів, кіз, зайців, та інших тварин. Їх сезонне випікання пов'язане із святами, говорить про їх обрядове значення. Діти спочатку бавилися ним, а потім з'їдали. Іграшки із сиру виготовляють в окремих селах Карпат – Косівського та Верховинського районів. Вони також мають частково обрядовий характер. Роблять їх переважно жінки, хоча вперше вони були зафіксовані як

вироби суто чоловічі. Іграшки із сиру мають маленькі розміри і більшість з них відображують образи тварин.

Минають роки, минають століття, змінюється іграшка, з'являються нові комп'ютерні ігри, але традиційна іграшка залишається ніжною, лагідною, доброю забавкою для дітей, забавкою в яку вкладено любов серця, ніжність рук і добрі думки майстра чи майстрині. Минатимуть століття, а вона лишатиметься єдиною і неповторною.